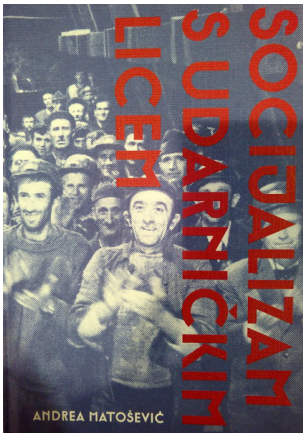

О ИДЕЈАМА И КЊИГАМА ON IDEAS AND BOOKS

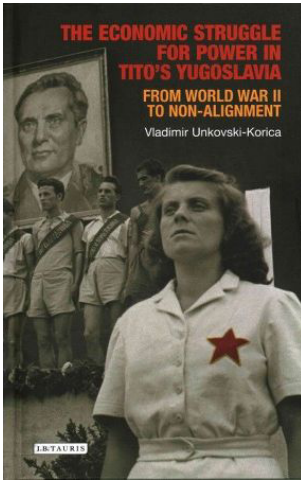
Др Иван Симић, историчар
University College London

Друштвена историја у фокусу XXV



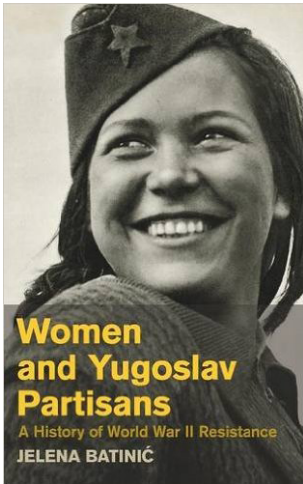
Matošević, Andrea. *Socijalizam s udarničkim licem: etnografija radnog pregalaštva*. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 2015.

Књига Андрее Матошевић доноси потпунији поглед на ударништво и култ рада у социјалистичкој Југославији посматрајући их у међународним оквирима, кроз етнографску перспективу и махом визуалне изворе. Фокус књиге је на филму као извору и анализи промена током целог социјалистичког периода. Ипак, чини се да је најзначајнији део онај који се бави преношењем идеје ударништва из Совјетског Савеза у Југославију, и променама у идеји након Резолуције Информбироа. На тај начин, аутор је приказао често игнорисану чињеницу, да је ударништво јењавало након педесетих година, те добило ново значење у југословенског филму – од приказивања поносних хероја рада до њихове заборављености и осећања напуштености. Како ова књига није историографија у класичном смислу, завршава се поглављем о постсоцијалистичком погледу на ударништво, као и коришћењем идеје за предизборне кампање и политику, те анализира рехабилитацију ударништва. У овој књизи која је заснована на значајним теоријским увидима, аутор је врло успешно поставио ударништво у међународне оквири, доприносећи не само схватању ударног рада у Југославији, већ и историји рада у Источној Европи уопште.



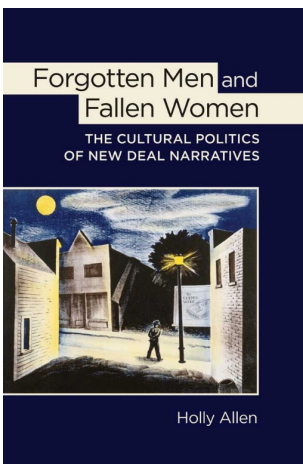
Unkovski-Korica, Vladimir. *The Economic Struggle for Power in Tito's Yugoslavia: From World War II to Non-Alignment*. London: I.B. Tauris, 2016.

Књига Владимира Унковски-Корице се савршено допуњује са претходно приказаном књигом Матошевића. Кроз врло детаљну анализу комплексних економских политика социјалистичке Југославије, Унковски-Корица је донео приказ контрадикција југословенског економског система - од економског модела који је подражавао Совјетски Савез до експеримента радничког самоуправљања, економске децентрализације, тржишне либерализације и отварања према Западу. Кључно, аутор је показао утицај ових контрадикција на дугорочну економску и политичку стабилност Југославије. Отворивши низ питања попут национализма, економског ривалитета република, међународних односа, учествовања радника у економском управљању, Унковски-Корица је донео нов поглед на радничко самоуправљање и однос међународне економије, те поставио почетке југословенске дезинтеграције још у педесете године. Врло детаљном анализом југословенског случаја али кроз глобалну перспективу, аутор није изгубио из вида међународне догађаје и транснационалне утицаје, откривајући несклад међународног капитала и југословенског социјализма који није могао бити помирен без значајних идеолошких померања. Избачени из Источног блока, зависни од међународног капитала, југословенски комунисти нису успели да реше неједнакости у развоју, притисак на фабрике и радна места, и све веће класне антагонизме. Уместо решења, идеолошким манипулацијама као и слабењем федералних институција и синдиката, републичке елите су незадовољство каналисале у национализам. Значај ове књиге превазилази уске југословенске оквире и доприноси схватању глобалних економских политика у Источној Европи, нарочито неуспеху комунизма да се такмичи са капитализмом по капиталистичким правилима.



Batinić, Jelena. *Women and Partisan Resistance in Yugoslavia during World War II.* Cambridge: Cambridge University Press, 2015.

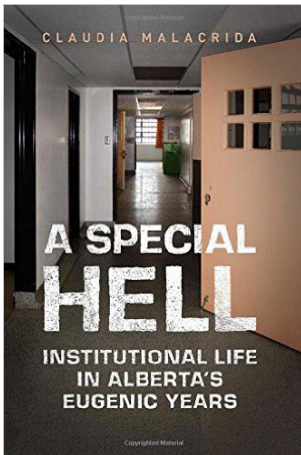
Књига Јелене Батинић представља до сада најзначајнији допринос проучавању партизанског покрета са аспекта историје рода. Као главни фокус анализе ауторка је поставила родне односе, укључујући питања попут поделе посла у покрету, схватања сексуалности и абортуса, као и разумевање ратовања у односу на родне улоге. Главна теза књиге је да се успех Партизанског покрета крије у успешном спајању традиционалних родних односа са модерним комунистичким идејама. Правно изједначавање жена као и освајање права гласа није радикално променило родне односе у покрету, што се огледало у свакодневним пословима попут прања веша, или чињеницом да су жене чешће кажњаване за кршење традиционалних сексуалних норми. Ипак, посматрајући род као најважнију категорију једног друштва, Јелена Батинић је показала да је масовно укључење жена у Партизански покрет вероватно и најзначајнији разлог зашто је покрет победио у комплексном југословенском сукобу.



Allen, Holly. *Forgotten Men and Fallen Women: The Cultural Politics of New Deal Narratives.* Ithaca: Cornell University, 2015.

Холи Ален је поставила схватања расе, рода, сексуалности и грађанства као кључне за разумевање политике Њу дила тридесетих година у Сједињеним Америчким Државама. Анализирајући популарне и званичне наративе о Њу дилу, Ален је истражила како су појмови попут мушкости и женствености, као и одређења ко су родни аутсајдери и преступници сексуалних норми, били у блиској вези са федералним политикама, имајући притом врло реалне последице. На пример, једно од кључних питања је шта је проширење надлежности државе,

успостављање додатних социјалних помоћи и губитак посла значао за разумевање и интернализацију мушкости код оних који су себе доживљавали као нужне за издржавање породице. Или, како су жене које су зарађивале биле представљане као промашаји, док се оне чији мужеви нису доприносили кућном буџету биле предмет сажаљења. Заснована на јаким теоријским основама, заснована на многобројним примарним изворима, ова књига пружа поглед на Њу дил који је до сада био занемарен.



Malacrida, Claudia. *A Special Hell: Institutional Life in Alberta's Eugenic Years*. Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press, 2015.

Еугеника је доминирала Западом у првој половини 20. века, али је програм еугенике у Канади у провинцији Алберти био специфичан – трајао је до седамдесетих година а велики број људи је присилно стерилисан. На примеру једног центра у коме су људи са интелектуалним тешкоћама били изоловани, израбљивани, а често и злостављани, ауторка је показала блиску везу институционализације особа са хендикепом и еугеничких пракси. Малакрида је отворила читав низ важних питања попут нормализације еугенике и институционализације особа са инвалидитетом, родног аспекта еугенике, сексуалности штићеника, друштвене искључености, дехуманизације, схватања економије и образовања, као и губитка идентитета заточених особа. Полазећи од важне претпоставке да инвалидитет (disability) није отеловљен а ни природан феномен, већ скуп друштвених пракси који маргинализује и стигматизује људе, Малакрида је кроз интервјуе и друге примарне изворе дала глас управо онима који су маргинализовани и погођени институционализацијом и еугеником. Процес који је био арбитран и вођен принципима „науке“ уништио је хиљаде живота. Приказујући све ужасе кроз које су штићеници деценијама пролазили,

књига Клаудије Малакриде показује да је танка граница између еугенике и присилне стерилизације са једне стране, и економског индивидуализма, идеје универзалног образовања и науке са друге - чак и у друштвима која нису важила за тоталитарна.